

»etatsråderne« til trods for den langsomme politiske underminering af deres enerådende stilling i byen dog skummede fløden af byens industrialisering. Thi hvor de 70 største skatteydere i 1870 gennemsnitlig tjente 16 gange en almindelig arbejderløn, var forholdet i 1911 steget til 24:1!

Til slut bør værket's billedside roses. Her bliver odenseanerne synlige, i hverdag og i fest.

Peter Dragsbo

NYESTE TID

LARS MØLLER OG ANETTE WIBORG (red.): *Dengang under besættelsen – ubekvemme historier om en splittet nation*. Københavns Bogforlag, 1985. 203 s. 148 kr.

Jubelåret for Danmarks befrielse har afsat et litterært blomsterflor i hvidt og rødt, som man skal helt tilbage til sommeren 1945 for at finde magen til. Der har kun været få torne iblandt, men til de stikkende gevækster hører artikelsamlingen, »Dengang under besættelsen«, der kan karakteriseres som venstrefløjens svar på den nationale konsensushistorie.

For den der har fulgt med i litteraturen om besættelsen er der intet nyt at hente i de omkring 15 populært skrevne artikler. Flere har været publiceret før i samme eller lidt ændret form (*Tage Voss'* bitre opgør med krigsårenes opportuniste, *Tjørnehøjs* skildring af kongemagtens og højfinansens sammensværgelse imod parlamentarismen i 1940, interviewet med en af »de røde enker«, *Vera Vang*, og *Brylde's* historiografiske betragtninger). Bidragene er af meget vekslende kvalitet og karakter. Vi finder beretninger fra aktører, der spænder fra det rent agitatoriske som *Gustav Christiansens* tysklandsarbejder til *Mads Nissen Styrks* lavmælte og derfor stærkt virkende tilbageblik på »de unges forbund« under besættelsen – og desillusioneringen bagefter. Der er alt for korte og derfor værdiløse bidrag fra *Ebbe Sønderiis* om retsopgøret, og *Michael Bruun Andersen* om presseforholdene. *Leif Larsen* fortsætter sit korstog imod historikerne ligeså enøjet og forvansket som Carl Madsen, men med mindre charme. Man konstaterer at myterne også trives smukt på venstre-fløjen i form af sammensværgelsesforklaringer – om det nu er politikerne, fagforeningspamperne eller historikerne der er skurkene. Læseværdig er *Jon Vedels* popularisering af afhandlingen om de legale og illegale kræfter 1943–45 her i tidsskriftet (1983) og *Hans Jørn Nielsens* forsøg på en status over samarbejdspolitikens debet- og kreditsider. Han har bevæget sig et langt stykke fra sin enstrengede opfattelse i bogen, »Besættelse og befrielse« fra 1977. Men man savner her som andre steder en diskussion af modstandssynspunktets forskellige motiver, og konsekvenserne af »norske tilstande« – ikke mindst for arbejderklassen, således at holdningskollisionen mellem samarbejde og modstand bliver forståelig. Det var jo ikke tilfældigt at det var de svagestillede organisationer, nemlig arbejdsmændenes, der i Danmark som i andre besatte lande strakte sig videst i tilpasningen. Bogen slutter med 25 sider revue over presse- og politikerudtalelser om kollaborationen – og en efterskrift af *Kate Fleuron*, der trækker linjerne op fra frihedskampen til fredsbevægelserne og kampen imod NATO.

Hans Kirchhoff